Proletarci vseh zemlja, združite se!

Poštnina plačana v gotovini.

DELAVSKE NOVICE

Ljubljana, 30./VI. 1922. — II./26.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik

Sodrugi!

Časopis danes veliko stane. Vsaka posamezna številka stane nas čez 2 K, če računamo samo stroške za papir, tiskarno in poštnino. Bank, ki bi nas financirale, kakor proletarski časopis nimamo. Smatramo tudi, da je nevredno delavskega časopisa, prodajati prostor v listu za bančne in trgovske oglase. List dajemo za tako ceno, da ravno pokrijemo stroške, če nam plačajo vsi naročniki. Ali to se ne zgodi vedno, mnogokrat prejema kdo list mesece in mesece, a ne pade mu na um, da bi svoj dolg poravnal. Tej številki prilagamo plačilne čeke in prosimo vse sodruge, ki nam še dolgujejo naročnino, da jo hitro poravnajo. Sodrugi! Če vam list ugaja, če se strinjate z našimi načeli, je vaša dolžnost tudi, da nas po možnosti podprete! **Zbirajte nove naročnike! Pazite na to, da bodo vsi list pravočasno plačali! Zbirajte ob vseh prilikah za naš tiskovni sklad!**

Vsi uvidite, da je delavski list mogočno orožje v razrednem boju proti kapitalistom. Ali kakor za vojsko se rabi tudi za časopis troje in sicer: Denar, denar in zopet denar. **Uporabite zato vsako priliko in nabirajte nove naročnike ter prispevke za tiskovni sklad!**

Kam plovemo!

Bivši ministrski predsednik gospod Stojan Protić, monarhist in zelo konservativen meščanski politik je napisal v »Radikalu« težko obsodbo današnjega režima:

»Ni treba zgubljati mnogo besed, da se dokaže, kako sta današnja vlada in njena večina ne samo daleč od prave zakonitosti, temveč popolnoma pogreznjene v — nasilju in nezakonitosti.

Vidovdanska ustava sama po sebi ne pomenja ničesar drugega, kakor uvedbo samodržstva pod plaščem lažnjive ustavnosti. Dogodil se je slučaj popolne podivjanosti v pogledu zakonov in zakonitosti. Vlada in njena večina naravnost tekmujeta, da pokažeta in dokažeta, kako sta otopeli, da jima sploh nič več ni sveto.

Sprejetje zakona o zaščiti države na primer, in ukinjenje ene cele politične stranke, kakor tudi izbacivanje skoro 60 poslancev iz sredine parlamenta, so tehten in konečni, ne edini dokaz, ko se niti ustava sama ni spoštovala. Ona ista skupščina, ki je ustavo odglasovala, ona jo je tudi — pogazila.«

V Vidovdanski ustavi je tudi eno mesto, ki govori o tem, da se ne sme obsoditi nihče, ne da bi bil zaslišan in da se ne sme omejiti svobodnega gibanja nikomur, razen v slučajih, ki so določeni po zakonu. Vsak normalno misleč človek bi mislil, da so v momentu, ko je stopila ustava v veljavo prenehali razni c. kr. patenti in »Erlassi« iz dobe habsburškega absolutizma, predvsem pa da je nehala tudi takozvana pravna praksa, ki je ranjki monarhiji z mnogimi drugimi podobnimi navadami izkopala zaslužen grob. Da temu ni tako, vidimo iz slučaja sodr. Peterkoviča in Rafanellija iz Trbovelj. Sodrug Peterkovič je prošli teden odpotoval v Beograd, da preda na pristojna mesta (ministrstvu za soc. skrb, ministrstvu za šume in rude, ministrstvu za notranje zadeve in parlamentarnim klubom) spomenico trboveljskih rudarjev o njihovem bednem gospodarskem položaju.

Ko se je vrnil je dobil od kr. okrajnega glavarstva odlok, da je izgnan iz okoliša celjskega okrajnega glavarstva, ker hujska delavstvo in ogrožuje vsled tega notranji mir. Izgnan je bil na podlagi neke c. kr. odredbe, ki je bila izdana nekako pred 40 do 50 leti in ki se nanaša v prvem odstavku na potepuhe, vlačuge in podobne individue, v drugem odstavku pa govori o nadležnih inozemcih. Po katerem odstavku je bil izgnan nam ni znano. Po prvem menda ne, ker bil je v Trbovljah nastavljen in torej ni vlačugar, verjetno pa je, da je bil izgnan kakor nadležen inozemec — ker je njegov občevalni jezik srbo-hrvatski. To je tem verjetnejše ker je doletela ista usoda tudi sodruga Rafanellija, ki je hrvatske narodnosti, sicer pa že čez dve leti samostojen obrtnik v Trbovljah. Konkretni slučaji, zavoljo katerih sta bila izgnana, nam niso znani, ker v odloku niso navedeni, *zaslišana* pa tudi *nista* bila in nista imela prilike, da se branita pred oblastjo, predno je bil izgon izrečen. Splošno znan je slučaj, da so pred dvemi leti slovenske rudarje izganjali iz Bosne, kakor nadležne — tujce. Kaj smo že res tako daleč, da smo Slovenci tujci v Bosni, Srbo-hrvati so tujci v Sloveniji? Ali bodo jutri Kranjci tujci v Celju, Ljubljančani inozemci v Mariboru?

Sedanji režim je storil vse, da je nasprotje med posameznimi plemeni poglobil v skoro nepremostljive globeli. Cel delavski razred je postavil izven zakona, za delavstvo je ukinil ustavne svobode. Kaj je taka ustava še sploh ustava, če se jo lahko ukinja tako, kakor se sleče srajco. Sedaj izgleda, da hoče režim isto tako postaviti izven zakona hrvatske in del slovenskih kmetov. Na Hrvatskem prepoved zadružnega zborovanja, v Sloveniji (zopet Celje!) protiustavno ustavljenje Novačanove ‚Naše Vasi'.

A temu protiustavnemu stanju ni kriv le režim, sokrive so tudi tiste opozicionalne stranke, ki se doma kar cedijo radikalnosti (n. pr. socialni demokrati, klerikalci, narodni socialisti) — a vendar s svojo navzočnostjo v »okrnjenemu« parlamentu sankcionirajo to stanje. Ne odobravamo taktike načelne abstinence, ampak, ko je enkrat večina s protizakonitim izključenjem 60 narodnih zastopnikov, ki jih je volilo 200.000 volilcev, pogazila vsak parlamentarizem — tedaj bi tudi naši opoziciji morala biti čast več kakor — dnevnice. In njihova politična čast in zavest državljanske svobode je od njih zahtevala, da v znak protesta zapuste ta parlament, ki ni več parlament. Ali kaj? Gospod bivši minister Bukšeg je bil vesel, ker iz rok policije je sprejemal njegov »Glavni radnički Savez« premoženje razpuščenih sindikatov, gospod Deržič je sam glasoval za izključitev 60 poslancev, in pri klerikalcih pa imajo še vedno vplivno besedo možje, ki komaj čakajo na moment, ko bodo spet ministri — vsem pa se priležejo dnevnice po 180 dinarjev.

Ta opozicija je vredna opozicija večine v parlamentu naše države. Težko šolo je prešlo in predelava delovno ljudstvo, ampak postalo je bistrogledo in pri prihodnjih volitvah bodo, pa naj si že bo še tako pristranski volilni red, delavci in kmetje jasno povedali, »ko je bio vjera, a ko nevjera«.

Sodrugi železničarji! Pozor!

Dne 2. julija se vrši ob 9. uri zjutraj v Ljubljani v „Delavskem domu" Turjaški trg 2

ustanovni občni zbor

„Neodvisne strokovne železničarske organizacije za Slovenijo".

Dne 3. julija (v pondeljek) se vrši v „Mestnem domu" ob 8. uri zvečer

javni železničarski shod

ki ga sklicuje „Neodvisna strokovna železničarska organizacija za Slovenijo" z dnevnim redom:

1. Poročilo o občnem zboru „N. S. Ž, O. Z. S.".
2. Današnji položaj železničarjev.

Sodrugi! Udeležite se shoda polnoštevilno!

Pripravljalni odbor.

Vzroki draginje.

Mora tlači danes vso proletarsko Jugoslavijo ter polni srca vseh delavcev in nameščencev s strahom. Ta mora je draginja, ki raste od dne do dne in brezobzirno vihti bič lakote nad delovnim ljudstvom. Naraščanje cen življenskih potrebščin je danes najvažnejše vprašanje za delovno ljudstvo. Bolj kakor kedaj čutimo danes, da je *svoboda — kruh, kruh — svoboda.* Kaj ne dokazujejo to danes politične metode, s katerimi si brani danes vladajoči, maloštevilni razred izkoriščevalcev svoje predpravice v tej državi? Ne nastopa se li danes proti delavskim stavkam tako, kakor se je preje postopalo le proti oboroženim puntom in vstajam? Ni li »Obznana« trdila, da je prenehanje razrednega boja edini predpogoj, ki omogoča sprejetje ustave v skupščini? Ne obsojajo li pri nas stavkujoče delavce na smrt in ječo? Ne brani se li danes delavstvu pravice svobodnega združevanja, pravica zborovanja in tiska kljub ustavi?

Vse te nasilne mere proti delavskemu razredu imajo v prvi vrsti namen: *onemogočiti delavskemu razredu boj za osiguranje gospodarskega obstoja,* bilo v tovarni, kjer prodaja svoje delo, bilo na trgu, kjer kupuje življenske potrebščine.

Za delavce pa je vprašanje podraženja življenskih potrebščin najvažnejše vprašanje celo tedaj, če se s socialno političnimi uredbami, kakor n. pr. v Avstriji, avtomatično z zvišanjem cen potrebščin zvišajo tudi mezde in plače. Ker tudi v tem slučaju nastanejo boji med delavcem, ki robo producira in je obenem konzument, ter med kapitalistom, ki si prisvaja dobiček delavskih žuljev in ki določuje cene robi.

Draginja je pri nas dosegla velikansko višino in raste še vedno. To najbolje razvidimo iz par številk.

Tabela 1.

Cene najvažnejših živil v kronah				
	1914	1920	1921	1922
Moka, bela . .	0·38	10·—	17·—	24·—
Moka, črna . .	0·26	9·—	13·—	23·—
Mast	1·80	50·—	60·—	120·—
Sladkor . . .	0·75	50·—	54·	66·—
Krompir . . .	0·05	6·—	3·—	6·—
Jajce	0·04	1·20	1·—	4·—
Goveje meso .	1·40	30·—	22·—	56·—
Mleko . . .	1·28	6·—	6·—	14·—
Kava	3·60	54·—	64·—	120·—
Fižol	0·16	8·—	8·—	15·—

Ta tabela nam dobro kaže, kako draginja posebno narašča v zadnjem letu, v letu, ko je delavstvo oropano vseh možnosti za izvedbo gospodarskega boja.

Draginjo sta v zadnjem času povzročila predvsem 2 faktorja: 1. politična in gospodarska brezpravnost delovnega ljudstva, 2. neproduktivni bančni in trgovski kapital.

Bančni in trgovski kapital je pri nas mnogo bolj parazitski in neploden, kot kje drugje. Namesto, da bi zidale tovarne, odpirale rudnike in tako vsaj deloma investirale denar v produktivne

svrhe, uporabljajo naše banke denar predvsem v špekulacijo, v špekulativno devizno in blagovno trgovino in tudi industrija se bolj prodaja iz ene roke v druge (često na zelo čudne načine potom »nacionalizacije«), kakor pa se resno investira. L. 1921 je vsaka srednja banka imela čez 10 miljard kron prometa, a le malo tega denarja je bilo naloženega v produktivne svrhe.

Jugoslavija je imela l. 1921 *1.168 denarnih zavodov, s kapitalom ca. 4 miljarde kron*, dočim je bilo tedaj v prometu novčanic za 16.000,000.000 K. Pri teh zavodih pa niso štete banke s tujim kapitalom, ki so ravno najbogatejše. Kako je raslo premoženje bank se najbolj vidi iz teh podatkov.

L. 1919 so imele zagrebške banke 595 milj. K
L. 1920 „ „ „ „ 1.560 „ K
L. 1921 „ „ „ „ 1.980 „ K

V treh letih se je pomnožil kapital za 333 %!

Naj še navedemo podatke 69 bank, ki so do marca 1922 priobčile svoje obračune za l. 1921.

Tabela 2.

Število bank	Ima kapitala v K j.	Povišale so kapital začetkom l. 1922		% povišanja	Imajo čisti dobiček v l. 1921	% čistega dobička
		od K j.	od K j.			
61	890,000.000					
27		566,000.000	963,000.000	70 %		
50	718,000.000				195,000.000	28,2 %

Razen tega je osnovano v prvih 3 mesecih l. 1922, *27 novih bank*, od katerih je znano, da jih ima 22 skupaj kapitala za 200,000.000 Kj.

Vse te banke v prvi vrsti trgujejo. *V zemljedeljsko Jugoslavijo uvažajo* žito iz Amerike in Rumunije, iz *neindustrijske Jugoslavije izvažajo* tanin, gnojila, rude, tkanine in druge *tovarniške* proizvode v Francijo, Anglijo, Egipt itd.

Draginjo povečuje razven špekulacije bank tudi še nerazvita in nestrokovnjaško vodena industrija. Industrijska podjetja nosijo na leto pri nas povprečno 14,4 % čistega dobička. Začetni kapital pri industrijskih podjetjih je povprečno 6,000.000 K, dočim je pri novoosnovanih bankah 10,000.000 K. *Toraj jugoslovanski kapitalisti mečejo svoj denar predvsem v špekulativno bančno trgovino, ki nosi 28,2 % profita, a le kar ne morejo vreči v banke, investirajo v produktivne industrijske svrhe, ker pri industriji so drage investicije in profit le 14,4 %. Torej bančna špekulacija predvsem brani razvoj domače industrije.*

Pri bankah in pri industriji so pa čisti dobički naravnost zločinski. *Kje je v mirnem času delalo kako podjetje s 14.4 do 28,2 % dobička?*

Te dobičke omogočuje predvsem izvozničarska špekulacija; samovoljno določanje cen domačih industrijskih in poluindustrijskih produktov; in konečno popolnoma samovoljno določanje plačila za delavne sile, ker je proletarijat popolnoma brezpraven in izdan samovolji izkoriščevalcev na milost in nemilost... Če upoštevamo še državno financijsko (posebno davčno in carinsko) politiko, našo železnično in sploh prometno »politiko«, bo vsakemu jasno, *da* sploh *drugače biti ne more in da bo draginja še rastla, dokler bo na vladi ta režim.*

Celo delovno ljudstvo, pa bodisi delavec, uradnik, mali kmet ali nameščenec, morajo voditi boj proti draginji skupno, ampak ta boj ne sme in more biti le boj za ta moment, ampak mora biti širši; *ta boj se mora voditi sistematično in po planu proti celokupnemu kapitalističnemu sistemu.* Dokler bo vladal kapitalistični družabni red, bodo bankirji, industrijalci in drugi mogočneži izrabljali delovno ljudstvo; tako dolgo bo gladovalo ljudstvo, zato, da na njegov račun par bankirjev lahko kupuje svojim metresam avtomobile...

V zadnjem letu je prisilila buržuazija delavstvo, da mora delati kot črna živina, da dvigne produkcijo. V Sloveniji so rudniki dosegli, kljub temu, da rudarji gladujejo, predvojno produkcijo; vsi državni rudniki so, po priznanju ministra za rude, popetorili svoj letni dobiček; stavbinci v Zagrebu producirajo na leto šestkrat toliko, kakor pred vojsko, čeprav se je število delavcev komaj podvojilo, v Mostaru producirajo delavci v tobačni tovarni za 50 odstotkov več kakor lani, bosanski železničarji transportirajo 60 odstotkov več potnikov in 20 odstotkov več robe, kakor lani. In za to povečano delo so dobili delavci:

Za 150 odstotkov večjo draginjo kakor lani; popolno politično brezpravnost, onemogočenje, v ustavi zajamčenega gospodarskega boja, čestokrat podaljšanje delovnega časa in če že ne absolutno, pa vsaj relativno (t. j. v primeri z draginjo) zmanjšano plačo.

Tako uporabljajo kapitalisti, ki so danes na vladi, svojo politično moč. Ne rabi li proletariat politične moči, da se brani in ščiti pred kapitalističnim izkoriščanjem potom bank, fabrikantov, trgovcev in drugih gospodov, ki imajo v rokah sredstva za proizvodnjo življenskih potrebščin? Na kak način bo prišel razred potlačenih do svojih pravic? To premišljujte sodrugi po delavnicah, tovarnah, pisarnah in na polju!

P. P. P.

Pozor — Moste!

V nedeljo dne 2. julija se vrše v Mostah, v katerih je bila lani izvoljena komunistična relativna večina s komunističnim županov, nove *občinske volitve.* Nasproti si stojita dve listi: 1. skrinjica zveza Šušteršičevih klerikalcev z demokrati in samostojneži in 2. skrinjica, skupna lista delavstva z večino neodvisnega delavstva.

Pri takem položaju je jasno, da bo ves razredno zavedni proletarijat občine Moste glasoval za 2. listo, ki nosi ime »delavsko—kmečka neodvisna lista.«

Vsi delavci, uradniki, nameščenci in mali kmetje na volišče. Skrinjica štev. 2 je skupna skrinjica delovnega ljudstva.

Vsak zaveden sodrug naj gleda, da pride slehrni delavec na volišče in voli 2. skrinjico.

Delo.

»Delo je vir vse sreče«. To frazo kaj radi uporabljajo razni buržuazni učitelji. V koliko so te besede resnične, je odvisno od dela, ki ga človek izvršuje. Delo je potrebno za človeka, kakor mu je potreben zrak: v brezdelju propada človek fizično in moralično. Delo prinaša človeku zadovoljnost, toda ne vsako delo vsakemu človeku. Med delavci jih je zelo malo, katerim bi delo prinašalo pravo zadovoljnost in srečo. Velika večina izmed njih opravlja suženjsko delo, ki prinaša koristi samo posameznikom, ki so lastniki dotične industrije ali podjetja. Mi živimo v kapitalistični družbi. Delo se ne izvršuje zato, da se zadosti potrebam občestva, temveč zato, da se množi premoženje poedinih oseb, ki so posestniki tega ali onega podjetja. V sedanji družbi se dela za dobiček posameznikov, ne pa za dobrobit celokupnosti.

Proletarec prične z delom v zgodnji mladosti. Dolge ure stoji v tovarni dan na dan, največkrat skozi celo življenje, in zgodaj leže v grob, ne da bi kedaj poznal pravo, čisto srečo in zadovoljnost. Dolgi delavni čas, slabe plače, slabe življenske razmere, brezposelnost, vse to ga mučí največkrat celo življenje. Za njega je delo jarem, prinaša mu bedo in pomanjkanje, bolezen, prezgodnjo starost, mnogokrat pa tudi popolno fizično in moralno propalost. Velika večina mladih delavcev, v kojih srcih je še upanje, ki še sanjajo svoje lepe sanje o srečni bodočnosti, propada, ker jih je delo razočaralo, ker jim je prineslo namesto sreče in zadovoljnosti — ponižanje, nesrečo in neznosno trpljenje. Taki delavci mnogokrat omagajo na potu in postanejo izgubljenci — moralične propalice, postopači, zločinci. Na te žrtve krivične družbe mečejo nerazsodni ljudje kaj radi kamenje. Razni »pravičniki« se zgražajo nad njimi in družba jih izključuje iz svoje srede, dasi je ona zakrivila njih propast.

Nikdar še ni bila človeška družba tako zastrupljena z raznimi zločinci in drugimi fizičnimi in moralnimi propalicami, kakor sedaj. Nikdar še človeštvo ni trpelo toliko vsled egoizma posameznikov, kakor sedaj v tej dobi »kulture in napredka«. In vse to ima svoj izvor v krivičnih družabnih razmerah.

Vsak poedinec v človeški družbi, z izjemo redkih posameznikov, ki so rojeni s slabimi lastnostmi vsled podedovanja, ima dobro jedro v sebi. Vsak poedinec želi, da bi ga drugi spoštovali, da bi bil čislan in ugleden, da bi zamogel hoditi z jasnim in odkritim pogledom skozi življenje. Toda koliko milijonov jih je med proletariatom, katerim je to onemogočeno. Koliko jih je, ki so si pošteno prizadevali, da bi hodili ravna pota, toda bili so pogaženi v blato življenja po krivičnih razmerah. Delal je dolga leta, a to delo mu ni omogočilo, da se pošteno preživi, še manj pa, da bi užival vsaj del tega, kar nudi vsemu človeštvu življenje. Mnogi se bore dolga leta in konečno omagajo, mnogi se bore neprestano, dokler jim ne zamre srce in vsak čut, vsako hrepenenje. Taki postanejo živi stroji v tovarnah, plavžih in rovih — njih duša je mrtva. Delo je ubilo polagoma vso lepoto v njih srcih in to so tisti, ki legajo v grob, ne da bi kedaj poznali srečo in solnčne žarke, taki niso nikdar živeli — niso se nikdar borili! Drugi fizično močni se bore z razmerami in usodo in životarijo skozi dolga leta, dokler tudi sami ne omagajo.

Neki rudar je nekoč pripovedoval, da ima šestletno hčerko, ki ga pa ne pozna. Vsa leta je hodil zgodaj na delo in se vračal pozno po noči domov in ostal tujec v očeh svojega deteta. Koliko je resnice v teh priprostih besedah rudarja! To je jasen odgovor zakaj vladajo tako žalostne razmere v mnogih družinah. Revščina ubije vsako ljubezen, vsako plemenito čustvovanje v človeku. Revščina in pomanjkanje ubije končno ljubezen žene do moža in nasprotno, ubije ljubezen starišev do svojih otrok. Otroci proletarcev zrastejo največkrat v slabih okoliščinah. Slabo stanovanje jim dom pristudi, slabe plače ne dovolijo starišem, da bi skrbeli za svojo deco, kakor bi bilo potrebno. Pomanjkanje požene otroke kmalu iz hiše po svetu, kjer so v zgodnji mladosti prepuščeni sami sebi, kjer pričnejo boj z življenjem že v zgodnji mladosti in kjer mnogokrat propadejo fizično in moralno.

V kapitalističnih časopisih čitamo posebno zadnje čase pritožbe, da so ječe, norišnice in razni poboljševalni zavodi prenapolnjeni. Razni reformatorji in pridigarji dajejo razne lepe nasvete, kako odpomoči temu vidnemu propadanju morale med ljudstvom. Bore se zoper družabno bolezen, zoper posledice krivičnih razmer, toda ne bore se zoper razmere same, ki vse to povzročajo. Ravno tisti pridigarji in reformatorji so prvi zagovorniki kapitalističnega sistema; oni v prvi vrsti zagovarjajo sedanjo formo človeške družbe, v kateri si lasti peščica mož vse bogastvo, med tem ko živi velika večina v revščini in pomanjkanju.

Delo je torej za človeka jarem, namesto, da bi bilo vir blagostanja. Ono ga uničuje namesto, da bi ga dvigalo in osrečevalo. Delo je vir bede za delavce, toda vir neizmernega bogastva za poedince. Vse to se mora in se bo spremenilo. Spremenilo se bo, kadar bodo delavci spoznali svojo moč in svojo veljavo, kadar bodo spoznali, da je tak družabni red mogoč samo tako dolgo, dokler se ne predrami orjak, delavec iz duševnega spanja in brezbrižnosti. Kadar bo proletariat spoznal vse to, tedaj se bo dvignil in združen v mogočni falangi zdrobil moč kapitalizma.

In ta orjak se že budi. Na daljnem vzhodu je že vrgel jarem s svojih pleč. In v Evropi se zbirajo mogočne delavske armade. Strokovne, izobraževalne in politične organizacije, to so delavske armade. Toda v tej armadi mora biti vsak posamezen vojak-delavec prežet svoje naloge, vsak posameznik mora storiti in žrtvovati, kar more — če hočemo, da bo zmaga naša in da bo zmaga izvojevana kmalu. Razredno zavedni delavci v razredno zavednih organizacijah postavljajo temelje za novo, pravično človeško družbo. Kdor se zaveda svojih nalog, naj gre v to armado, ki bo odrešila svet iz današnjih žalostnih razmer.

Zagorjan.

Krščanski socializem.

Ne mislim se baviti z njegovim programom in z njegovim idejnim svetom. Hočem opozoriti naše delavstvo samo na nekaj dejstev iz praktične politike slovenskega krščanskega socializma. Obenem pa pričakujem, da nam bo dal »Novi Čas« na ta članek jasen odgovor.

Slovensko delavstvo je bilo v polpretekli dobi skoro večinoma v vrstah meščanskih strank, kar znači, da je bila le malo razvita razredna zavest. Spremembo je prinesla šele svetovna vojna, ki je povzročila, da je pričelo slovensko delavstvo v velikih masah zapuščati meščanske stranke in se organizirati v razrednih strokovnih organizacijah. To delavstvo se je zdramilo vsled nazornega nauka strahot svetovne vojne. Vzbudila se je v njem razredna zavest. Ali poleg tega je še delavstvo silno podvrženo oportunizmu, ki ga je vzgojilo v njem meščanstvo. Razven tega naše delavstvo prerado zamenja razredno zavest z radikalizmom besed, ki jih je polno nekatero meščansko časopisje. Radikalne fraze proti sedanjemu režimu ne bodo prinesle rešitve jugoslovanskemu proletariatu. Na drugi strani pa je za jugoslov. proletariat važno i vprašanje, kakšne cilje zasleduje krščanski socializem.

Krščanski socialci, ki se zbirajo okoli »Novega Časa« tvorijo del Slovenske Ljudske Stranke. V tej stranki pa imajo odločilno besedo visoka duhovščina in lajiki — bogataši. Zlasti ne smemo pozabiti, da je ves tisk v rokah visoke duhovščine. Vsled nespretne politike voditeljev SLS je stranka potisnjena stran od vlade in prisiljena voditi opozicionalno politiko. Vendar gre njeno stremljenje za tem, da pride čimpreje zopet na vlado. V to svrho pa skuša dobiti na svojo stran široke mase ljudstva. To hoče doseči na ta način, da je njeno časopisje zavzelo ostro opozicionalno stališče, zlasti pa je udaril na to struno »Novi Čas.« Dosti je delavcev, ki verujejo v iskrenost pisave in mislijo, če bodo prišli klerikalci na krmilo, pa bo vladala svoboda.

Toda ne pozabite, da sede krščanski socialci skupno pri isti mizi z morilci slovenskega proletariata, da imajo ti morilci še danes odločilno besedo v stranki. Ne pozabite, da stoje krščanski socialci na stališču, da sta kapitalist in proletarec v isti stranki in da lahko mirno živita

drug poleg drugega. Ne pozabite, da hodi nekdanji železniški minister Korošec, ki je s silo potlačil železničarski štrajk in pustil s klerikalno deželno vlado v Ljubljani zapreti skoro vse zaupnike delavstva, na shode krščanskih socialcev. Ne pozabite, da financira »Novi Čas« visoka duhovščina! Vsega tega ne pozabite in tisočkrat se bodete premislili pomagati SLS, da pride do oblasti.

Če pa mislijo krščanski socialci iskreno, potem pa naj jasno odgovore na vprašanje, kakšno stališče zavzemajo napram morilcem ljubljanskega proletariata? Zakaj so za časa železničarskega štrajka stali v eni fronti z vsem meščanskim časopisjem? Zakaj so poklicali na pomoč žendarmerijo iz juga? Ali so pripravljeni se ločiti od morilcev in iti svojo pot in zastopati edino interese delavcev in revnih kmetov? Na ta vprašanja naj dado nedvoumen odgovor, da se razodene iskrenost!

Prvi nastop jeseniške in mariborske delavske telovadne jednote.

Slovenski proletariat ima zopet zaznamovati važen napredek v svojem boju za osamosvojitev. Pretečeno nedeljo so na Jesenicah prvič nastopili telovadci proletarci. Tega prvega nastopa so se udeležili tudi sodrugi iz Maribora. Ni moj namen opisovati ta prvi nastop. Seči hočem malo globlje.

Predvsem je povdarjati, da imajo za proletariat pomen le one organizacije, ki služijo njegovi osvoboditvi izpod kapitalizma. Delavske telovadne jednote bodo lahko v tem oziru igrale odločilno vlogo, samo če bo vodstvo v pravih rokah.

V delavski telovadnici se naj krepi razredna zavest, ki je danes še zmiraj premalo razvita in utrjena. Slovenski delavec prerad zamenjuje razredno zavest z malomeščanskim radikalizmom, ki je v besedah strašno krvav in odločen, kadar pa je treba nastopiti z dejanji, takrat pa zleze pod klop.

V delavski telovadnici se mora gojiti duh discipline, ki bo naučil delavca, da podredi svoje osebne interese interesom celega razreda. Vendar ne bodi to karikatura discipline, ki jo vidi v tem, da se dobesedno izvajajo razni pisani statuti in se na ta način osmeši disciplino, ki je v proletarskem pokretu neobhodno potrebna. *Disciplina bodi izraz visoko razvite razredne zavednosti.* Brez te poslednje tudi proletarske discipline ni.

Posebne važnosti bodo delavske telovadne jednote, da iztrgajo mladino iz raznih reakcionarnih kapitalističnih organizacij, kakor so »Sokol« in »Orel«, kjer je danes organiziranih nebroj delavcev, zlasti pa proletarske mladine. Obe organizaciji sta skrajno nasprotni proletariatu, »Sokol« pa je poleg tega še poseben zaščitnik današnjega režima. Delavci, ki so danes pri »Sokolu«, se morajo pač kmalu vzdramiti, da spoznajo, da s svojim članstvom samo podpirajo one, ki jih tepejo z bičem.

Sicer je pa dala državna železnica jasen nazorni poduk našim delavskim telovadcem, povedala jim je, da služi današnja meščanska država samo buržuaziji, dočim delavstva ne pozna. »Postanite Sokoli in imeli bodete polovično vožnjo na železnici!« To je kratek in jedernat odgovor. To je krst delavskim telovadnim jednotam, ki opominja na to, da je razredna zavest prva, da je ona predpogoj za osvoboditev.

Sodrugi in sodružice, mladi delavci in delavke, proletarski otroci, napolnite delavske telovadnice, kjer jih že imate, kjer jih pa še ni, tam pa na delo, da kmalu vstanejo!

Nemška reakcija.

Ko je nemško cesarstvo padlo, so prišli na vlado malomeščanski krogi iz večinske soc. demokracije. Zavedno delavstvo s temi »socialisti«, ki so bili pod vodstvom Scheidemanna v vojski najvernejši oprode Wilhelma, ni bilo zadovoljno in je zahtevalo vlado, ki bi *delovala* v smislu socialističnih načel, ne pa le *deklamirala* socialistične fraze ter delovala na vse kriplje za ohranitev privilegijev za kapitaliste. Da se obranijo pred delavstvom so socialpatrijotje organizirali neke vrste armado, ki je bila popolnoma v rokah bivših cesarskih oficirjev, in ki je pod vodstvom »sodruga« Noskea pobila tisoče in tisoče proletarcev ter so njeni člani zahrbtno umorili sodr. K. Liebknechta in Rozo Luksemburgovo. Ko so udušili proletarski pokret, ki je bil najbolj nasproten povrnenju stare Hohenzollerske monarhije, so začeli Noskeovi »vojskovodje« delati politiko na svojo roko. Kappov puč, ki je hotel zopet vpostaviti monarhijo, a se je razbil na železnem jezu proletarskih mas, je bil prvi poskus. Propadli so zaenkrat, ali monarhisti niso mirovali in za 28. t. m. so pripravljali nov prevrat. Imajo tajno armado, veliko podporo iz krogov visokega uradništva, na svoji strani imajo Stinnesa in večino industrijskih baronov, veleposestnike, večino inteligence in tudi v širokih masah nastavljencev in delavcev imajo precej opore. Že začetkom junija je komunistična stranka Nemčije opozorila obe socialistični stranki na pretečo nevarnost in zahtevala enoten nastop vseh delavskih mas. Ali gospodje pri vladnih mizah so premišljevali in med tem je padel od monarhističnih atentatorjev ubit zunanji minister Rathenau. Rathenau je bil najboljši nemški narodni gospodar, Lenin trdi o njem, da je, čeprav meščanski demokrat, stokrat bolj socialist, kakor pa tisti malomeščani, ki jadrajo pod socialistično firmo po nemških političnih vodah. Rathenau je bil največji nasprotnik Stinnesa, tega zloglasnega premogokopnega barona, ki je s svojim denarjem kupil skoro eno četrtino nemškega časopisja in tako dal razširjati nacijonalni šovinizem v miljonih izvodih listov, ki so pisali na njegov migljaj. Rathenau je bil tudi tisti, ki je kljub protestom nemških nacijonalcev — in socialnih demokratov, sklenil rusko-nemško pogodbo, ki je največji politični dogodek tega leta. Zato je bil na potu nemškim oficirjem in spravili so ga s pota. Javnost je v Nemčiji skrajno razburjena. Videli bomo če bo nemški proletariat konečno razumel položaj in vzel vlado v svoje roke, kljub Noskeem in Scheidemannom, ki so pravi krivci današnjih homatij. Z njihovo pomočjo so se organizirale nemške monarhistične bande za boj proti proletariatu. In sedaj ogrožajo že svoje gospodarje, ker tudi na Scheidemanna so pripravljali atentat. To so posledice nesrečne reformistične politike tistih socialistov, ki so rajši v zvezi z meščanskimi strankami, kakor pa da odločno vzamejo oblast v roke in uvedejo socializem... Kako dolgo bo gledal še nemški proletariat to gnusno dvorezno igro nekaterih svojih »voditeljev«?

Strokovni pregled.

Mezdno gibanje pivovarniških delavcev.

»Osrednje društvo živilskih delavcev« je vložilo dne 29. maja t. l. na Zvezo industrijcev spomenico, ki je zahtevala novo pogodbo za pivovarniško delavstvo. Ta pogodba obsega 23 točk in bi naj stopila v veljavo 1. junija t. l. Glavne zahteve so: 1. plača vsem delavcem in uslužbencem se naj zviša za 50 %, 2. 8 urni delavnik naj se strogo drži, nad 8-urno delo se plača za 50 odstotkov višje, ponočno in nedeljsko delo pa za 100 odstotkov, v nadaljnih točkah so določbe glede dopustov, drž. praznikov, sporov, odpustov, sprejema v delo, itd.

12. t. m. so bila pogajanja pri »Zvezi industrijcev«. Udeležili so se jih: g. ing. Šuklje od »Zveze ind.«, g. ravnatelj Ernst, zastopnik podjetnikov, ter pet zaupnikov delavstva iz pivovarne »Union« in dva zaupnika iz mariborske pivovarne »Union« in dva zaupnika iz mariborske pivovarne T. Göss ter sodr. Meznarič od »Osr. društva živilskih del.«. Podjetniki niso hoteli, da se prerešeta vseh 23 točk po vrsti, začenši s prvo, ki zahteva zvišanje mezd, ampak bi bili radi začeli nekje v sredini. Ker delavci nato niso pristali se je o teh formalnostih razvila tri-urna debata, konečno se je vendar začelo obravnavati zvišanje plač in mezd. Podjetniki niso o 50 odstotnem zvišanju hoteli nič slišati in so ponudili najprvo 15 odstotkov, potem 20 odstotkov, kar je pa delavstvo odklonilo. Pri obravnavi nadaljnih točk, so gospodje mnogo govoričili o raznih zakonih, ko je pa vendar znano, da se nekaterih zakonov, posebno o 8-urnem delavniku podjetniki navadno ne drže. Posebno je imel veliko za govoriti vsem delavcem dobro »znani« ing. Šuklje.

Ker so se pogajanja po zaslugi »Zvez. ind.«, razbila je ljubljansko in mariborsko delavstvo solidarno in enotno odgovorilo z ostro pasivno rezistenco, ki je začela 13. t. m. in trajala do 22. t. m. To je vplivalo!, ker so jo čutili častiti gospodje podjetniki in člani »Zv. ind.« na svojih žepih. Dne 22. so se vršila ponovna pogajanja pri »Zv. ind.« Mesto ing. Šukljeta je bil navzoč g. dr. Golja. Zastopani so bili podjetniki in delavci pivovaren v Ljubljani, v Mariboru in v Laškem. Omeniti pa moramo, da nista prišla iz »Uniona« dva zaupnika in sicer dva socialpatriota (g. Stern in še eden). »Zveza ind.« je videla, da delavstvo ni nobena igračka v rokah podjetnikov, kar jim je najbolje dokazala pasivna rezistenca, ki je posebno g. dr. Golji ležala v želodcu, in je ponudila 30 odstotkov zvišanja plač (proti 20 odstotkom, ki jih je prej hotela dati). Toda delavski zaupniki so imeli od delavstva nalog, da je 40 odstotkov skrajna meja za popuščanje in so predlog »Zv. ind.« odklonili. Tako so se pogajanja v drugo razbila na trdovratnosti zastopnikov podjetnikov.

Delavstvo se je obrnilo na oddelek za socialno skrbstvo pri pokrajinski vladi za intervencijo. Ker so pri vladi uvideli, da je stvar resna, pasivna je ostala v polnem obsegu, so hitro sklicali pogajanja za 27. t. m. na pokrajinsko vlado. Soc. skrb. je zastopal g. dr. Skubic, »Zv. ind.« g. dr. Golja, »Union« g. ravn. Ernst, »Göss« g. rav. Wagner, trije zaupniki delavstvo »Uniona«, dva delavstvo »Gössa«, »Osred. dr. živ. del.« pa sodr. Kaiser in Meznarič. Lasko ni bilo zastopano. Obravnava je začela ob pol 9 in gg. zastopniki slovenskih kapitalistov so hoteli zopet pregovore razdreti. Očitali so nam pasivno rezistenco, češ, da je nemoralno orodje v borbi proti gospodarjem. (Izkoriščanje je seveda moralno!) Jahali so na raznih zakonih itd. Po 3 in pol urni debati smo dosegli 35 odstotno povišanje, kar smo morali sprejeti in podpisati. Da je to premalo, bomo drugič dokazali javnosti. Drugič povem tudi bolj natanko o pasivni rezistenci, kako so napadali posamezne sodruge-trpine razni preddelavci in mojstri.

Vi sodrugi, delavci in delavke, pa vidite jasno, da kar smo dosegli, smo dosegli v boju. In dosegli smo to, ker ste nastopili enotno in odločno. V slogi je moč! Kolikor bolj močni bomo, tem več bomo dosegli. Živela enotna fronta proletarijata! Živela delavska razredna solidarnost! — *Zaveden delavec iz »Uniona«.*

Mezdno gibanje rudarjev trboveljske družbe.

Rudarji trboveljske premogokopne družbe so sestavili spomenico, ki sta jo sodr. Bogve in Peterkovič predala na pristojnih ministrstvih ter parlamentarnim klubom. Opozicija je v parlamentu že pokrenila o tem vprašanje na ministra šum in rud.

Spomenica najprvo podaja na podlagi uradnih tržnih cen dokaz, da so se cene življenskih potrebščin od l. 1921 do leta 1922 povišale za 126 odstotkov, dočim so v istem času rudarji zgubili znano točko 8., ki je bila, čeprav nezadostno, vendar nekako obrambno sredstvo proti groznemu porastu cen. Natančno so izračunani izdatki rudarske družine treh članov in dokazano je, da pri največji štedljivosti delavci ne morejo z današnjo mezdo zadostiti svojim življenskim potrebam. Z današnjo plačo si more delavska rodbina nabaviti le dve tretjini hrane, ki jo smatrajo zdravniki, za neobhodno potrebo. Posledica tega je glad, bolezen in smrt. Posebno umrljivost otrok v revirjih je dosegla svoj vrhunec. Čeprav so se življenske potrebščine v enem letu podražile za 126 odstotkov, zahtevajo delavci le 100 odstotkov povišanja mezd, a še teh jim družba neče dovoliti, češ, »da ni v stanu dovoliti povišanja mezd, dokler jim država ne prizna povišanih cen za premog za železnice«.

Spomenica jasno kaže, da je to le prazen izgovor. 9296 delavcev vstvarja dnevno družbi te-le vrednote:

440 vag. premoga (à 6500 K)	=	2,860.000 K
10 vag. cementa (à 2670 K)	=	267.000 K
30.000 kosov opeke (à 3 K)	=	90.000 K
Vrednost gradb. stavb itd.	=	50.000 K
Skupno:		3,267.000 K

Eden delavec producira toraj na dan (šiht) vrednote za *350 K.*

Če izračunamo toraj dobiček družbe, po naših zahtevah za 100 odstotkov zvišanje mezd, dobimo ta rezultat za družbin dobiček na enem delavcu na dan:

Vrednota produkta	=	350 K
Sedanja mezda v premeru	=	106 K
Mezda, za 100 % zvišana	=	212 K
Režijski stroški	=	98 K
Čisti dobiček	=	*40 K*

Toraj *družba bi, po sprejetju* naših *zahtev*, še vedno *profitirala* na 1 delavcu dnevno 40 K, na 9296 delavcih dnevno 371.840 K ali *letno* (pri 300 delovnih dnevih) *11,155.200 K.*

Karakteristično je tudi dejstvo, da družba izbegava na vse mogoče načine resno državno komisijo. Znano je, *da je komisija l. 1921 v marcu ugotovila, da ima družba toliko dobička, da ni bilo nobenega vzroka za zvišanje cen premogu, nasprotno, še previsoke so bile tedanje cene.* Po štrajku l. 1921 *je družba začela s pasivno rezistenco,* tako, da je umetno svoje dohodke zmanjšala. S pomočjo tega trika je družba dobila pravo na novo komisijonalno ugotovitev ter dosegla dovoljenje za zvišanje premogovnih cen. Ker ji še to ni bilo dovolj, je s pogaženjem 8. točke profitirala še na račun delavskih želodcev.

Plače delavstva so nezadostne, 100 odstotno zvišanje mezd pri 126 odstotnem zvišanju cen življ. potrebščin ni pretirano. Nepristranska komisija naj ugotovi družbine dohodke in jasno bo, da družba z lahkoto dovoli to povišanje, ne da bi zvišala cene premogu. Zvišanje cen premogu bi bilo katastrofalno, ne le za domačo industrijo, ampak za celo delovno ljudstvo te države, ker bi pomenilo novo zvišanje cen vseh življenskih potrebščin. Družba skuša predvsem izsiliti zvišane cene od države, zato so v našem slučaju *interesi rudarjev tudi interesi vseh konzumentov in interesi državne uprave.*

Upamo, da so ti interesi važnejši kakor interesi par kapitalističnih magnatov in borzijancev.

Pravično je če se zmanjšajo malo profiti trboveljskih premogovnih baronov, da se reši gladu 10.000 delavcev.

Komu naj se zaupa?

Podpisani odbor Osrednjega društva lesnih delavcev protestira proti pisanju »Napreja« štev. 133 z dne 14. junija t. l. v katerem se bivšemu predsedniku sodr. Zoretu očita in se ga postavlja na sum in s tem celi prejšnji odbor predvsem pa kontrolo, katera je še skoro vedno ista, kakor, da bi on na račun organizacije prišel do tega, da bo enkrat zidal svojo hišo. Pribijamo pa, da on ni pri organizaciji zaslužil niti vinarja, temveč je vedno odklanjal še one dijete, katere so mu po pravilih pripadale. Da je bil in je še pri mizarjih spoštovan priča to, da so ga isti hoteli na vsak način tudi za naprej izvoliti za predsednika, kar pa je on odklonil in odklonitvi največji vzrok je bil, ker so mu podobni ljudje kakor je dr. Rezač, kateri se ne upa s pravim imenom podpisati, ampak se skriva za hrbtom odgovornega urednika, metali polena pod noge.

Da, čutimo socialistično, toda obrekovanje naših najboljših sodrugov v socialističnem listu se nam zdi umazan osebni boj, katerega bi se pač morali izogniti. Gospodu dr. Rezaču pa povemo, da ima sodr. Zore pri nas še vedno mnogo, mnogo več zaupanja, kakor pa vsa uprava »Napreja«.

Odbor Osrednjega društva lesnih delavcev.

Stavka knjigoveškega delavstva.

Včeraj je izbruhnila po knjigoveznicah v Ljubljani stavka celokupnega knjigoveškega delavstva. Stavka je bila delavstvu takorekoč usiljena. Cele tri mesece je pošiljalo delavstvo na delodajalce vloge, spomenice in prošnje, na katere je dohajal vedno negativni odgovor. Ustmena pogajanja so delodajalci dosledno odklanjali, poleg tega tudi nočejo priznati organizacije knjigoveškega delavstva, ki je organizirano v Savezu Grafičkih Radnika-ce Jugoslavije. — Ženske izrabljajo knjigoveški delodajalci za vsako, še tako naporno delo, plačujejo jih pa tako sramotno, da jim je dostojno življenje popolnoma onemogočeno. Obešati se morajo na žulje svojih staršev, če pa teh nimajo, morajo dobesedno stradati. Zadrugo knjigovezov za Slovenijo je organizacija knjigoveškega delavstva cel čas svojega delovanja kar preplavljala z obupnimi prošnjami, ki pa niso prinašale skoraj nobenega uspeha. Čisto umljivo je, da je moralo enkrat tudi knjigoveškemu delavstvu miniti potrpljenje in da je prišlo do tega koraka. — Stavka knjigoveškega delavstva je borba za biti ali nebiti. — Človek vendar ne more biti obsojen na večno suženjsko življenje. — Menda se bodo gospodje knjigoveški delodajalci sedaj spametovali. Bil bi že tudi skrajni čas!

I. Ogrin, stavbeni podjetnik in bivši predsednik klerikalnega kluba v obč. svetu ljubljanskem je pravi človekoljub. Delavcem je dal na razpolago za stanovanje barake. Ko smo si stavbinci priborili za nekaj kronic povišane mezde, nam je začel naenkrat ta gospod, da bi nam tako zopet utrgal del povišanja, računati za stanovanje 1 D 5 p dnevno. Mi bi še to prenesli, če bi bilo stanovanje zakaj, ampak za tisto z bolhami in drugo golaznijo napolnjeno slamo v barakah je to preveč. Isti gospod nam je odtegoval za bolniško blagajno po XIII. plač. razredu (mesečno 22 D), pri bolniški blagajni pa je plačeval le za XII. plač. razred (17 D). Tudi ima paznike, ki so skrajno surovi proti delavcem in eden izmed njih P. J. je celo nekatere delavce dejansko obdelaval. Na vsak način si bodo morali delavci iz krščansko-socialnih vrst ogledati tega moža in se vprašati, če jim je mogoče (če so zavedni delavci) sedeti v skupni stranki s tem gospodom. Sicer bodo pa imeli še pristojni uradi priliko, da spoznajo tega delavskega prijatelja. Stavbinec.

G. Senica, mizar v Bežigradu, je imel 4 vajence, ki so morali delati po 10 do 12 ur na dan. Ker tega niso več hoteli, jih je opsoval in vrgel na cesto. Po intervenciji obrtnega sodišča so prišli nazaj in dolžni delati čez uro le, kadar delajo ostali delavci in morajo dobiti zato tudi zakonito odškodnino.

Dopisi.

Ogromna večina kmečkega ljudstva obsoja zakon o zaščiti države. — Volitve v Št Jerneju na Dolenjskem. Te dni so se vršile v Št. Jerneju nadomestne volitve za 5 obč. svetnikov, ki so bili izvoljeni na delavsko-kmečki republikanski listi, a njihovi mandati so bili protiustavno in protizakonito razveljavljeni.

Klerikalni listi so poročali o veliki zmagi, češ, vseh pet naših je izvoljeno. V resnici je kmečko ljudstvo vladine samostojneže ostro obsodilo in lista samostojnežev, ki so dobili pri volitvah v konstituanto **245** glasov v naši občini, je dobila — **42** glasov. Obsodilo je pa delavno ljudstvo tudi klerikalce, ki se pehajo za nadomestne volitve, ter na ta način sankcionirajo protiustavnost in protizakonitost teh nadomestnih volitev, ki dajejo buržuaznim volilcem dvojno volilno pravico na škodo delovnega ljudstva. Klerikalna lista je dobila le **299** glasov, čeprav so imeli pri volitvah v konstituanto še **556** glasov. Pristaši kmečko-delavske stvari so proglasili bojkot teh protiustavnih volitev in so dosegli, čeprav so pri zadnjih volitvah imeli le **152** glasov, da je sedaj manifestiralo **612** volilcev z neudeležbo svojo delavsko-kmečko zavednost.

Delavsko-kmečka zavednost v Št. Jerneju naj bo svetli primer vsemu delovnemu ljudstvu v Sloveniji. Ljudstvo v boju za svoje pravice, v boju za zakonitost ne bo vpogibalo hrbta pred terorjem. Delavsko kmečka stvar mora zmagati! Živela enotna fronta mestnega in kmečkega delovnega ljudstva! Zavedni kmetje.

Maribor. Socialistični delegati iz mesta in okolice so zborovali dne 25. julija in pokazali so dovolj moči in smisla za delo in pota zdravega, poštenega delavskega gibanja in prave proletarske demokracije. Osamosvojili so se v oblastni in okrožni organizaciji, da se tako do dobra zavarujejo pred »Naprejevo« progresivno paralizo, kakor tudi pred bolniško blagajniško »Zarjo«. Sklep te marib. konference so sprejeli najširji delavski krogi z zadovoljstvom, zanosom in nado, da se bo tem optem očuvalo vse, kar je zdravega in da bo vse to vodilo do enotne proletarske fronte proti reakciji. Proti sklepu mariborskih organizacij so vstali Bernotovi Celjani, ki pa niso znali prav razložiti, zakaj nasprotujejo temu, kar je edino še pošteno, pravilno in vsled tega sektanskega kavsa tudi edino možno in nujno potrebno. Rekli so končno, da »Napreja« in cele vrste podobnih pojavov sicer ne odobravajo, da se pa le čutijo obvezne, to ropotijo podpirati, ker drugod podpore sploh nima. Govorili so seveda megalomani in uzurpatorji Bernotovega kova, delavstvo bo pa šlo prav kmalo za Mariborčani, ki so temeljito zavarovali zdravo telo pred okužujočo gnilobo. Kako bo s Celjani se je videlo že kakih deset dni pred mar. konferenco, ko so mariborski delegati prišli v Celje, da Celjanom razložijo svoje stališče in namene. Naleteli so na celo Bernotovo gardo in ostudni Bernot-Svetkovi izpadi so jih v poštenem stremljenju še podžgali. Svetek je grozil prav po batinsko — z batino, Bernot je vpil kako bo Golouha — izključil, odstavil in tako so besni sektanci vse storili, da se pred poštenimi ljudmi do golega razgalijo in razkrinkajo. Sodrugu Golouhu naj služi to v pokoro in v spoznanje v kako družbo se je vmešal. — V Maribor je prišel tudi Bernot s svojim štabom, pa je molče odšel, tako ni bil še nikdar opran in okrtačen. Pa tudi Kristan-Korun - Kopač - Tokanom ostane sedaj veliko vprašanje, kje naj si poiščejo mandate, ali bolje rečeno »Stimmvieh« po kakem progresivno - paralitičnem diktatu. Beležimo kot kronisti in čakamo na razvoj.

Maribor. Pravijo, da je na dan mariborske konference Kocmur hodil pod okni ter čakal, da mu mariborski proletariat kot zrelo jabolko pade z drevesa. Mariborskemu tajništvu pošilja od vsake številke svoje »Zarje« po 100 izvodov, možje pa lepo nakladajo v kotu sveženj na sveženj ter pravijo, kjer sta Bernot in Kocmur brez proletariata svoje sekte snovala, tam naj jih tudi vzdržujeta. Vest, zadnjič enkrat v »Zarji«, da so mariborski stavbinski delavci odklonili resolucijo proti Kocmurju, je treba v toliko spopolniti, da so to storili vsled tega, ker ne marajo ne Bernota, ne Kocmurja. Celjski Leskovšek, ki je resolucijo prinesel, je moral oditi in če bi prišel sam Kocmur s kakim fermanom proti svojemu nekdanjemu drugu, bi se mu isto zgodilo, ker mariborsko delavstvo ne mara ne enega ne drugega ter takih ljudi noče niti poznati, da ne bo nepotrebne jeze. Pri nas je navada, v resolucijah omenjati samo take ljudi, ki doma pred proletariatom nekaj pomenijo in predstavljajo.

Celje. Ko so prišli Mariborčani k nam, da nam pošteno razložijo, kaj hočejo, smo videli pijavko, ki se je zarila v naše proletarsko življenje, v pravi podobi. Ljubljanski Svetek je divjaško napadel Čobala, ki je trdil, da imajo Mariborčani prav, kot da ima bogzna kaj na vesti. Grozil je z razkritjem, končno je pa le razodel »strašni greh«, — da je Čobal zaupno občeval z nekim delavcem, ki je bil znan pristaš nekdanje komunistične stranke. To naj bi bil greh?! — Čobal je rekel, da so taki ljudje norci, mi pa imamo še boljše ime za take ljudi in bomo to tudi povedali, koder bo prav posebno donelo ter se daleč na okrog čulo. — Nastopil je tudi nekdanji SHS plebiscit agitator na Koroškem učitelj Möderndorfer ter vpil: »Komuniste smo ubili, pa bomo tudi Mariborčane —«, če ne bodo svetemu Bernotu pokorni, si je pri tem mislil. Tako, ubijali bi radi, nas z »Naprejevo« bedarijo, poštene proletarce pa s policijo. Tudi pri nas se jasni in svita, prav je dejal mariborski sodrug: »Vi le ostanite »Naprejevi piloti, delavstvo pa pojde svoja pota — —«.

Jesenice. Kaj naj to pomeni? Naši nekdanji revolucionarji oz. voditelji nas pohlevnih ovčic, ki dostikrat ne vemo smo-li v hlačah ali v kiklji so začeli med seboj s prav ostudno gonjo, vzrok so razna korita in delavska potrpežljivost. Vsak hoče biti direktor ali bankir in vsak hoče imeti svojo stranko in vleči delavstvo za nos. Skrajni čas je že, da obračunamo s temi ljudmi. Ali mislijo ti gospodje, da smo mi samo za to tukaj, da plačujemo? Samo plačaj vboga para, po smrti ti pa bodi zemljica lahka! Ne tako se ne gremo! Delavstvo je po vojni dovolj pretrpelo in postalo je previdno. Ne bomo več služili za lestvico, po kateri so zlezli ljudje na ministrske stolčke, in nas izdali, ko so dosegli svoje zaželjeno korito.

En čas se peha, leta in trudi, ponudi se mu korito in vsega je konec. Ko bi lahko storil kaj za svoje bivše sotlačane, jih več ne pozna. Na Jesenicah smo tega siti in ob 12. uri kličemo tem gospodom, da bomo naredili red in konec temu klikarstvu, ker hočemo resnega dela, ne pa osebnega politikarjenja. Gospodje iz tovarne se pa smejejo in greben jim dnevno raste. Zadnjič je poslal naš valpet Verweger dva delavca k neki vdovi, koje mož je pred par meseci padel kakor žrtev kapitalističnega izkoriščanja, da vržeta njeno pohištvo na cesto. Ta dva delavca sta bila slučajno inozemca in sta se uprla izvršiti to, posebno še vsled tega, ker sta nemška Avstrijca. Kaj bi pač rekli Nemci, če bi jim Jugoslovani metali pohištvo na cesto? Ker sta se branila izvršiti zapoved jima je direkcija najprvo službo odpovedala, potem pa, ko je vendar uvidela krivičnost svojega postopanja, jima je odpoved spremenila v globo in sicer po 20 Din za vsakega. Tudi to je popolnoma krivično. Vsaj vendar delavci niso plačani zato, da bi igrali proti svojim sotrpinom ulogo biričev in eksekutorjev!

Vam pa, delavci kličemo, le v razredni zavesti in delavski solidarnosti je naša rešitev!

Jeseniški robot.

Zabukovca. V nedeljo, dne 19. t. m. bi se bil moral vršiti shod soc. demokratične stranke pri cerkvi v Žalcu, popoldne istega dne pa v Grižah. Shoda se nista mogla vršiti, ker ni prišel govornik, g. Krušič iz Trbovelj. Vršila se je le diskuzija, v katero je posegel zelo izdatno tudi sodr. Kovač iz Hrastnika. Gotovi ljudje, ki delajo vedno zgago, so ga hoteli osmešiti ter so mu začeli predbacivati, da on ni bil nikdar organiziran, niti v Nemčiji, niti v domovini. Ampak skupili so jo pošteno! Sodrug Kovač jim je pokazal, da mu je soc. dem. stranka večkrat poverila važne funkcije in da je celo predsedoval strankinem zboru v Mariboru leta 1919. Ker mu ne morejo ničesar očitati, pa so ga hoteli na ta način onemogočiti v očeh delavstva, da so govoričili, da ni bil v nobeni organizaciji! Pa v Zabukovci ni prostora za take obrekovalce. Ti ljudje so tudi zmerjali sodruga Pohlina, ki se bori že 4 leta za ujedinjenje Zabukovškega proletariata s Trboveljskim, s smrkovcem in fakinom, ker jim je dobro odgovoril na njihove zbadljivke, ki so jih govorili, ko so bili nekateri že bolj »luštni«. Posledica takih nastopov je, da so ti gospodje osamljeni in posebno med mladimi delavci nimajo nobenih pristašev. Za njih v Zabukovci ni prostora. Živela naša neutralna strokovna organizacija! — Rudar.

Zagorje. Ker že delavce dosti ne izkoriščajo razni podjetniki, špekulanti in verižniki, ki delajo neznosno draginjo, tako da delavec ne more ne živeti, ne umreti izkorišča ga še tobačna uprava sama s svojim tobačnim monopolom, ki spravi v tobak vse raznovrstne svinjarije. Naj tobačna uprava vendar skrbi da bo delavec dobil pristni tobak, ne pa razne živalske ščetine med tobak pomešane. Ker tobak je že tako dosti drag za delavca, da si ga komaj more privoščiti. Pa še ga mora stran vreči, ker se mu studi. Če se hoče tobačno ravnateljstvo prepričati, sem na razpolago.

Matevž Čebin, Zagorje ob Savi.

Račun majske zbirke v Ljubljani za gladujoče v Rusiji. Nabralo se je skupaj 3.161 Din 50 p. Stroški za znake 100 Din. Odposlalo se je »Delavski sekc. odbora za pomoč glad. v Rus.« 3.061 Din 50 p. Nabirali so sodrugi: Hauptman, Kralj Iv., Matulj Fr., Modry Jos., Mravljak, Skuk Fr., Trebonjača Miloš, Vehar Mat., Žigavič Fr., Žvagen.

Atentatorja Stejića je kralj pomilostil. Vlada *ni* predlagala pomiloščenja. Še ni znano je-li pomiloščen na 10 ali na 20 letno ječo.

Ruski sovjetski „Splošni zakon o mezdah“.

(Dalje.)

V. Vajenci se smejo uporabljati samo za delo dotične stroke. Vajeniška doba znaša kvečjemu 3 leta; dovršuje se z izpitom, ki ga ima vajenec zahtevati kadar hoče; če ga dovrši, dobi osemurno plačo, tudi če še ni star 18 let in vsled tega ne dela več nego 6 ur.

VI. Pri tarifi se jemlje v poštev: potrebna vajeniška doba, nevarnost, ki je z delom združena, težkoča in odgovornost. Izplačuje se dvakrat mesečno; delo na rok pa takoj po dovršitvi. Plača se v gotovini in med delovnim časom.

Pri plači po komadu se dividira dnevna plača s številom predpisanega proizvodstvenega kvantuma. Potrdi vedno sindikat. Čas za pripravo k delu na komad se ne plača. Delavcu, ki neprostovoljno zapusti delo na komad, se plača nedovršeno delo po sodbi krajevnega odbora; če pa zapusti delo namenoma, potem se plača po časovni tarifi dotičnega kraja. Plača po komadu sme prekašati časovno plačo k večjemu za 100 odstotkov.

Nagrade se dajejo po odobrenju V. C. S. P. S. in N. K. T., in sicer za: prištedenje časa, snovi ali sile, za izboljšanje kakovosti proizvodov in za boljšo organizacijo dela, posebno za zmanjšanje osobja. Nagrade so: 1. osebne, 2. skupne, 3. za cele zavode. Dobivajo jih lahko: 1. Delavci, ki neposredno sodelujejo, 2. člani uprave, 3. pisarniško osobje, katerega delo je tesno spojeno s proizvajanjem. Celokupna plača z vsemi premijami ne sme presegati dvakratne tarife.

V izrednih slučajih se dela v nadurah (do 4 ure več). Nadure se plačajo za 50 odstotkov višje nego navadne ure. Enourna plača delavcev, plačanih na mesec, odgovarja 200. (dvestotnemu) delu mesečne plače pri osemurnem in 150. delu pri šesturnem delavniku.

Zavod mora dati delavcem na razpolago vse orodje in vse pripomočke. Lastno orodje daje pravico do točno izračunane odškodnine; to velja tudi za delovne obleke.

Vse higienične predpise izdaja Odsek za zaščito dela (Oddjel ohrany truda).

Namenoma pomanjkljivo delo se odškoduje z vsaj dvetretjinsko plačo.

(Konec prih.)

Zvezna tiskarna v Ljubljani.